Om ett nytt universitetshus i Uppsala

Förord till den elektroniska utgåvan

Under arbete...

Om man i detta afseende kastar en blick på Upsala universitets materiela utveckling under innevarande sekel, så kan man icke säga att detsamma, så vidt dess egna medel och enskild frikostighet räckt till, varit overksamt i anskaffande af yttre hjelpmedel för studiernas fortgående utveckling. Det har efter förmåga sökt att genom nybyggnader bereda lokaler åt de samlingar och det arbete, som forskningens och undervisningens alltjemt ökade omfång fordrat. Men undantager man bibliotekshuset, som innesluter en institution, lika nödvändig för alla till universitetet hörande vetenskaper, äro universitetets alla öfriga nya byggnader uppförda för naturvetenskapliga eller medicinska ändamål eller för dessa i i våra dagar så hastigt växande forskningsarter, hvilkas tidsenliga idkande hos oss, såsom i andra länder, nödvändigt kräfver inrättandet af speciela institutionshus. Under tiden hafva deremot i följd af brist på nöddiga medel lokalerna för studiet af de teologiska, juridiska och alla de humanistiska vetenskaperna inom den filosofiska fakulteten, om än tidtals nödtorfteligen förändrade, qvarstått i ett skick, som icke på långt när kan sägas motsvara vår tids billigaste fordringar på utrymme och ändamålsenlighet; och samma omdöme gäller äfven om största delen af de lokaler, som äro upplåtna åt universitetets förvaltande myndigheter. Det är för att tillfredsställa dessa för universitetet så ytterst vigtiga vetenskapliga studiers och akademiska myndigheters för hvarje år alltmer kännbara behof af rymligare och sin uppgift mer motsvarande lokaler samt för att afhjelpa bristen för universitetet af en tillräckligt stor sal, der lärare och lärjungar kunde vid högtidligare tillfällen samlas, som consistorium framställer följande förslag till uppförande af ett universitetshus i Upsala.

Sedan consistorium först uppgifvit de skäl, som tala för behofvet af en dylik byggnad, vill det framställa

sjelfva byggnadsförslaget och slutligen yttra sig om anskaffandet af dertill nödiga medel.

För att belysa universitetets behof af flere nya föreläsningssalar må först och främst framhållas, att för undervisningen i de filosofiska och ästetiska läroämnena, i historia, i ren och använd matematik, i semitisk, grekisk, romersk, nyeuropeisk och nordisk filologi, i hvilka ämnen under sistlidne vårtermin 25 särskilda lärare meddelade offentlig och enskild undervisning, det icke finnes mer än fyra föreläsningsrum att begagna, nämligen i gustavianska byggnaden det större och mindre gustavianska auditoriet samt i det vid domkyrkan belägna akademiska consistoriihuset den öfre och nedre filosofiska lärosalen. Härigenom har det stundom varit svårt, att till besparing af de studerandes tid anordna timmarne för föreläsningarna i de särskilda ämnena på det sätt, som bäst öfverensstämmer med dessa läroämnens inbördes frändskap. Utom denna olägenhet följer äfven af lärorummens ringa antal, att ett och samma föreläsningsrum på samma dag kommer att användas af 6 à 7 lärare, hvarigenom en för helsan skadlig och tydligt förnimbar luftförskämning måste uppstå i rum, som större delen af dagen äro trångt besatta och sakna all ventilationsinrättning. I motsats till detta förhållande ansåg man redan 1840 vid anläggningen af det nya universitetshuset i Kristiania, att hvarje auditorium der borde efter en ändamålsenlig anordning af föreläsningstimmarne kunna dagligen begagnas af blott tre lärare. Skulle man för att bedömma dessa fyra föreläsningsrums förmåga af utrymme använda samma måttstock, som lagts till grund för beräkningen af utrymmet i den nya universitetsbyggnad, consistorium går att föreslå, nämligen 15 ▢ fot för hvarje åhörare, deruti inberäknadt plats för och omkring katedern samt gångar — ett utrymme, som numera äfven antages vid de Tyska universiteten såsom nödvändigt för

föreläsningarnes bevistande utan olägenhet för de studerande —, så befinnes den större gustavianska lärosalen, universitetets nuvarande största auditorium, rymma 175 åhörare, den mindre gustavianska lärosalen 45, den öfre filosofiska 48 och den nedre filosofiska 34. Således rymma samtliga dessa auditorier endast 302 studenter af de 742, som under sistförflutna hösttermin funnos i filosofiska fakulteten inskrifna. Här bör ej heller lemnas oanmärkt, att då det större gustavianska auditoriet i följd af sin storlek i jemförelse med de öfriga, sin otjenliga form och olämpliga anordning i öfrigt i det längsta undvikes af alla de föreläsare, som icke ega en mycket stor åhörarekrets, så måste vida flere personer, än de ofvan beräknade under föreläsningarne sammanpacka sig i de tre återstående lärorummen, hvilket ännu mer ökar deras obeqvämlighet och luftförskämning. Sämst af alla är det, för de matematiska läroämnena företrädesvis använda, öfre filosofiska auditoriet, som genom sina små och låga fönster erhåller en högst otillräcklig dager samt i höjd från golf till tak icke mäter mer än 8,6 fot. — För den teologiska undervisningen med 8 lärare och icke mindre än 356 lärjungar finnes endast ett lärorum, som efter den redan använda måttstocken för utrymmets beräkning blott rymmer 59 af de teologiska studenterna och är så mycket mer otillräckligt, som detsamma icke blott är föreläsningsrum, utan äfven den enda lokalen för alla de praktiska öfningarne för blifvande prester. — För den juridiska undervisningen med 8 lärare och 136 lärjungar finnes likaledes blott ett enda lärorum. Detta rymmer 58 åhörare och måste blifva ännu mer otillräckligt, då äfven vid de juridiska studierna obligatoriska öfningar komma till stånd. Båda dessa lärosalar äro trånga och låga, den juridiska dessutom mörk, dragig och kall; och båda måste universitetet af brist på egna lokaler hyra i ett vid domkyrkan beläget och Upsaladomkapitel tillhörigt hus. Slutligen må tilläggas att alla de ofvan nämnda föreläsningslokalerna sakna tambur eller kapprum och att ingen af dem erbjuder föreläsaren något annat väntningsrum, än den särdeles blåsiga platsen utanför domkyrkotornen, der merendels de akademiska lärarne måste, i hvad väderlek som helst, afvakta föreläsningstidens klockslag.

I nära sammanhang med den akademiska undervisningen stå de akademiska examina. De fyra rum, som i consistoriihusets öfversta våning äro upplåtna åt de trenne verldsliga fakulteterna — för den teologiska hyres ett litet trångt rum innanför den ofvan nämnda teologiska lärosalen i domkapitlets hus — äro äfven lokaler för afläggande af akademiska examina och skrifprof och hafva isynnerhet vid sistnämnda tillfällen, då icke sällan omkring 100 studenter här samtidigt måste utarbeta sina skriftliga uppsatser, visat sig särdeles trånga och otjenliga med sina små låga fönster och ringa höjd af 8,6 fot, hvilken sålunda understiger det minimum af 9 fot, som Kongl. Maj:ts nu gällande byggnadsstadga för rikets städer föreskrifver för höjden af vanliga boningsrum. Derföre äro bättre lokaler äfven för dessa akademiska pröfningar i hög grad önskvärda.

Men till de skäl, som redan blifvit nämnda, bör, hvad särskildt beträffar de gustavianska lärosalarnes ersättande genom andra, läggas en på denna fråga inverkande omständighet af icke ringa vigt. Den gustavianska byggnaden innesluter utom de båda föreläsningssalarne en större sal med tambur, hvari universitetets målningssamling för närvarande är uppsatt. För öfrigt är byggnaden i alla sina våningar redan upplåten åt den zoologiska institutionen; och det trängande behof af utvidgning, som denna institution med sina skrymmande och hastigt växande samlingar numera erfar, kan icke gerna tillfredsställas på ett lämpligare sätt, än att åt henne upplåtes äfvende återstående rummen i detta hus, der zoologiska museet med sina efter väggarnes storlek afpassade skåp och öfriga inredning redan länge fått utveckla sig. Såsom bevis på zoologiska institutionens antydda behof af utvidgad lokal kan anföras, att, ehuru hennes insektsamling måst öfverflyttas till f. d. länslazarettets hus, redan för längesedan rengjorda skeletter af tandhvalar och andra däggdjur ännu icke kunnat uppsättas; att en torkad korallsamling, en i sprit förvarad samling af lägre hafsdjur icke kunnat af brist på utrymme behörigen ordnas eller till studiernas tjenst användas; att det låga och mörka samt endast 13 fot breda rum, som nu måste användas såsom auditorium, är påtagligen alldeles olämpligt till lärosal för ett ämne, hvars studium ständigt fordrar förevisning och förklaring af naturföremål; att lämpliga arbetsrum saknas både för de studerande och dem som biträda vid museets ordnande samt slutligen att de Marklinska samlingarne, som måst inrymmas i byggnadens kupol, der löpa fara att förstöras.

Förutom tillräckliga och lämpliga rum för undervisning och pröfning i alla de vigtiga läroämnen, som nu blifvit nämnda, har universitetet länge känt behof af en passande större samlingssal för lärare och lärjungar vid

högtidligare tillfällen, i anledning hvaraf också Kongl. Majestät i nådig skrifvelse af den 23 Oktober 1874, närmast rörande ifrågasatt ändring af universitetets biblioteksbyggnad, befallde consistorium inkomma med yttrande om, huru detta universitetets behof måtte kunna fyllas. I saknad af en akademisk aula, som näppeligen torde fattas vid någon af utlandets mer besökta högskolor, har Upsala universitet, såsom bekant är, hittills vid högtidliga tillfällen begagnat än det större gustavianska auditoriet, än den öfre, fortfarande oinredda, salen i bibliotekshuset, men den förra är förutom sin öfriga olämplighet nu mer än förr alldeles otillräckligför det stora studentantalet och den senare, som visserligen lemnar tillräckligt utrymme, har icke kunnat uppvärmas och är numer behöflig för bibliotekets egen tillväxt. Dessutom hafva på senare tider allt större betänkligheter uppstått mot att vid ljus använda densamma såsom festsal, i följd hvaraf han under allra största delen af det akademiska läseåret är såsom akademisk aula oanvändbar. En undersökning, som för några år sedan på Kongl. Maj:ts befallning anställdes angående möjligheten att i Upsala slott anbringa en för universitetets behof tjenlig festsal, lemnade det resultat, att blott en sal med ungefär hälften så stort utrymme, som den nuvarande carolinasalen, samt endast med en trång trappuppgång derstädes kunde inrättas och det för en kostnad af 66,700 kronor. En sådan sal skulle således blifva alldeles otillräcklig för det antal af närmare 1,500 personer, hvartill endast universitetets egna lärare och lärjungar för närvarande uppgå, för att icke tala om otillräckligheten af platser för andra personer, hvilka vid akademiska högtidligheter eller vid offentliga föredrag, ämnade för universitetet i dess helhet eller största delen af den studerande ungdomen, vanligen pläga infinna sig. Derföre, då det svårligen kan bestridas, att ett lands högsta bildningsanstalt bör ega en tillräckligt stor och festligt anordnad samlingssal att begagna vid alla de tillfällen, som påkalla ett högtidligt uttryck af dess lif, och då en sådan sal icke kan inrättas i någon redan befintlig byggnad, har consistorium föreslagit, att en akademisk aula för 2,000 personer bör inrymmas i det nya universitetshuset, der denna sal komme på sin rätta plats.

Det akademiska consistoriihuset, i hvars öfversta våning fakultets- och examensrummen, såsom redan blifvit nämndt, äro belägna, inrymmer i våningen en trappa upp lokalerna för universitetets styrelse och ekonomiska förvaltning. Äfven dessa lokaler lemna ty värr i fleraafseenden mycket öfrigt att önska. Redan det akademiska konsistoriets sessionsrum, som eljest bland hit hörande rum torde vara det för sitt ändamål minst otjenliga, lemnar svårligen plats för ett så stort sessionsbord, att de 35 ordinarie consistorii ledamöterna der på en gång kunna erhålla säte. Ännu mer trångt och obeqvämt har detta rum visat sig vid de tillfällen, då lediga stipendier skola af de studerande ansökas eller då de studerande nationernas seniorer eller andra delegerade der skola inför universitetets rektor sammanträda till vissa stipendiiförslags uppsättning. För det akademiska kansliet finnas visserligen tvenne rum, men då det yttre af dem oaktadt en stor och i godt skick varande kakelugn samt flera andra fruktlösa omboningsförsök är under största delen af läseterminerna för köld alldeles obegagneligt, så måste kansliets trenne tjenstemän, då de enligt de akademiska statuternas föreskrift skola vara på ämbetslokalen tillstädes, alla arbeta i ett och samma rum, hvilket förhållande måste störande inverka på tjenstemännens göromål, i synnerhet när en mängd personer i tjensteärenden besöka än den ene, än den andra af dem, och då universitetets rektor, som icke eger något särskildt ämbetsrum, der han utan vittnen kunde samtala med personer i frågor af mer grannlaga natur, äfven är med de många, som i tjensteärenden söka honom, hänvisad till detta samma rum. Men särdeles kännbar är bristen på utrymme för kansliets arkiv, hvilket visserligen till en del förvaras inom en halfmörk afskrankning i det nämnda kanslirummet, men delvis måst magasineras å consistoriihusets vind, der det är nästan otillgängligt, delvis inrymmas i ett förstugukontor, som svårligen kan anses såsom ett lämpligt förvaringsställe för så oersättliga handlingar.

Ännu mer vanlottade äro lokalerna för akademiens ekonomiska förvaltning. Drätselnämnden, räntmästaren,kamreraren och kontorsamanuensen hafva åt sig upplåtna ett störrre och tvenne mindre rum i consistoriihusets vestra ända, hvilka äro för göromålens behöriga gång både otillräckliga och olämpliga. Ingen tambur eller väntningslokal finnes, i hvilken vederbörande vaktmästare borde hafva sin plats, såväl vid drätselnämndens sammanträden, som under de tider, då räntkammaren och kontoret böra vara öppna för allmänheten, samt i hvilket rum de många personer skulle emottagas eller vänta, som vilja hafva företräde inför drätselnämnden. Det största eller sjelfva sammanträdesrummet är genom sin omedelbara närhet och utgång till

förstugan under vissa årstider särdeles kallt, isynnerhet för dem, som under sammanträdena måste i följd af rummets inskränkthet — golfvet mäter blott 396 ▢ fot — hafva sina platser närmast utgångsdörren. En jemförelsevis svårare brist i dessa ämbetslokaler är den fullkomliga saknad af arkivrum för akademiska kontorets särdeles dyrbara och vidlyftiga samt ständigt växande handlingar. För att i någon mån afhjelpa denna brist har man medelst anbringande af stora skåp utefter nästan alla väggarne nödgats ytterligare inskränka det redan förut knappa utrymmet, men en del af de äldre handlingarne måste i alla fall på ett mycket otjenligt sätt förvaras på consistoriihusets vindar. För universitetets vigtiga och dyrbara samling af landtmäterikartor öfver alla akademiehemmanen och universitetets öfriga fastigheter på landet finnes endast ett litet och trångt, i förhållande till kontoret i alldeles motsatt ända af consistoriihuset beläget, kallrum. Begagnandet af detta arkiv måste derföre för drätselnämnden och kontoret, som nästan dagligen behöfva tillgång till en eller annan karta, blifva särdeles obeqvämt, helst tillträde till detta kartearkiv måste sökas medelst genomgående af alla de öfriga i huset befintliga ämbetsrummen. Akademiekontorets rum, som blott är

försedt med ett fönster samt omkring alla väggar från golf till tak belamradt med djupa skåp, lider af en utomordentligt stor brist på utrymme och dager. Hvad slutligen beträffar den akademiska räntkammaren, så har denna till ämbetslokal ett litet rum med endast 140 ▢ fots golfyta, hvilken måst ytterligare förminskas genom stora skåp m. m. I detta lilla rum skola löner och pensioner utbetalas åt akademiens tjenstemän och vaktbetjening, som vid aflöningstiderna temligen samtidigt infinna sig. Här skola ock de många akademiska stipendierna utlemnas åt de till öfver 350 uppgående stipendiaterna bland de studerande, hvilka vid vissa tillfällen sammanströmma på en gång till ett antal af ej sällan 100 personer och deröfver. Detta lilla trånga ämbetsrum är äfven genom sitt stengolf, genom sin närhet till det angränsande, kalla och fuktiga kassahvalfvet skadligt för helsan.

Om af det, som nu blifvit yttraclt, obestridligen framgår, att Upsala universitet lider brist på tillräckligt rymliga och ändamålsenliga lokaler för åtskilliga behof, hvilka för detsamma måste anses oundgängliga, så framställer sig naturligtvis, innan man vågar föreslå uppförandet af en ny och dyrbar byggnad, närmast den frågan, huruvida icke något bland universitetets nu varande hus befunne sig i det skick, att detsamma skulle medelst en reparation, en på- eller tillbyggnad kunna på nöjaktigt sätt och för mindre kostnad afhjelpa den i fråga varande bristen. För att härutinnan vinna fullständig utredning har universitetets drätselnämnd låtit en i dylika frågor sakkunnig person, arkitekten A. Kumlien från Stockholm, undersöka och beskrifva de universitetets hus, som i detta afseende kunde komma i fråga, nämligen f. d. länslazarettet, den gustavianska byggnaden och consistoriihuset.

Efter slutad undersökning härom tror han sig i allmänhet kunna med bestämdhet vitsorda, att en om- eller

tillbyggnad af dessa hus icke skulle leda till något önskvärdt resultat. Hvad särskildt beträffar det yngsta och dugligaste af dem eller f. d. länslazarettet, som ursprungligen blifvit uppfördt till privat bostad, ehuru det sedermera en tid användts till lazarett och kurhus, säger han, att en förändring af detta hus, från hvad det nu är till lärosalar, visserligen skulle kunna utföras; dock blefve detta dels dyrt, emedan alla husets innanväggar måste rifvas, bjelklagen höjas och huset påläggas, dels blefve de härigenom erhållna lärosalarne ej stora och ej flere än fyra. Då denna ombyggnad således icke på långt när komme att afhjelpa universitetets ofvan framhållna behof af flere och rymligare lokaler, så kan consistorium icke tillstyrka densamma, i synnerhet som i fråga varande hus, hvars lägenheter för närvarande delvis uthyras, delvis innesluta myntkabinettet med museet för nordiska fornsaker samt en del af de zoologiska samlingarne, genom sitt läge och öfriga beskaffenhet sannolikt blefve för den närinaste framtiden ganska lämpligt att upplåta åt universitetets seminarier för vetenskapliga öfningar inom den filosofiska fakulteten. Dessa seminarier äro, såsom bekant är, ännu ej inrättade, endast föreslagna, och man har således vid Upsala universitet hittills icke erhållit någon egen erfarenhet om deras verksamhet. Derföre kan man ock för det närvarande svårligen beräkna deras blifvande lokalers behöfliga utrymme och tjenligaste anordning med sådan noggrannhet, att de nu kunde upptagas i något program för en ny universitetsbyggnad. — Det gustavianska huset, som redan 1622—26 uppfördes i alla sina tre våningar, är visserligen jemte exercitiihuset det äldsta af alla universitetets nu varande byggnader, men hr Kumlien anser dock, att detsamma bör kunna på ett tjenligt sätt inredas för den zoologiska institutionen, och tror byggnaden i sin helhet dertill vara fullt behöflig. —

Den längsta af de i fråga varandebyggnaderna är consistoriihuset, färdigbygdt 1755. Angående detta anmärker hr Kumlien i sitt utlåtande, att de fleste rummen lida af den synnerligen svåra olägenheten, att rökgångarne i hög grad besväras af läget invid de höga domkyrkotornen, hvilket grannskap sannolikt till en del föranleder, att det vid vissa vindar är nästan omöjligt att elda i vissa kakelugnar. Så vidt man kan bedöma, synas äfven alla rökgångarne i detta gamla hus vara så illa uppförda, att en mängd små kakelugnspipor äro omedelbart insläpta uti stora gemensamma skorstenspipor, hvaraf följden är, att ofta i ett rum, der det icke eldas, rök framtränger från en eldstad i något annat rum eller till och med i en annan våning. Dessa olägenheter i afseende på inrökning hafva oaktadt alla hittills gjorda försök icke kunnat undanrödjas. Sannolikt skulle detta, enligt hr Kumliens åsigt, endast låta sig göra genom att ända till grunden nedrifva hvarenda rökgång och sedan uppmura särskilda, fritt gående rör i hvarje skorsten, hvilka åtgärder i ett gammalt stenhus säkert skulle medföra högst betydliga kostnader. Herr Kumlien anser också i allmänhet consistoriihuset vara i högsta grad olämpligt för en reparation, dels i anseende till dess nära belägenhet intill den höga domkyrkan, dels emedan byggnaden eger så ringa bredd och slutligen emedan dess tillstånd är så dåligt att någon påbyggnad ej kan lämpligen vidtagas. — Hvad i öfrigt beträffar beskaffenheten af universitetets hus samt deras om- eller tillbyggnad för vinnande af behöfligt utrymme hänvisar consistorium till hr Kumliens medföljande beskrifning och utlåtande, hvari universitetets drätselnämnd enhälligt och i allo instämt.

Då det sålunda genom undersökning af sakkunnig person blifvit visadt, att universitetets kännbara brist på flere och större lokaler icke kan genom förändring af dess nu varande hus på ett önskvärdt sätt afhjelpas, såvågar consistorium på grund af det, som redan blifvit yttradt om universitetets i fråga varande behof, föreslå uppförandet af ett nytt universitetshus, som i sig innehåller teologiska och juridiska föreläsningssalar, dylika lokaler för de matematiska och alla de humanistiska läroämnena inom den filosofiska fakulteten jemte de enda till dessa kunskapsämnen hörande samlingar, nämligen myntkabinettet med museet för nordiska fornsaker samt skulptur- och målningssamlingarne, vidare rum för de särskilda fakulteterna, en akademisk aula samt lokaler för universitetets styrelse och ekonomiska förvaltning. Denna byggnad komme således att i sig innesluta nödiga rum för undervisning och kunskapspröfningar i alla de akademiska läroämnen, som icke ega eller fordra särskildt inrättade institutionshus.

Läget och dispositionen af den byggnad, hvars program sålunda i korthet blifvit antydt, inhemtas närmare af bifogade ritningar, utgörande situationsplan, planer till de särskilda våningarna samt genomskärningar och fasader, till hvilka, konstruerade af arkitekten P. U. Stenhammar och efter hans död renritade af hrr Ax. et. Hj. Kumlien, följande beskrifning meddelas.

Till plats för detta universitetshus anses akademiens nu varande stallgårdstomt vara den lämpligaste. På denna plats, som erbjuder tillräckligt utrymme och god naturlig byggnadsgrund samt är högt och centralt belägen i Fjerdingsroten eller den del af Upsala stad, der alla universitetets föreläsningar och öfningar numera hållas, lägges den nya byggnaden med sin främre fasad (tafl. 4) mot Upsala slott och sin bakre (tafl. 4) mot jernbrogatan på det sätt, som situationsplanen närmare visar. Byggnaden består af en jordvåning, en bottenvåning och en öfre våning, innehåller fyra större genom alla våningarne löpande trappgångar och uppföres i fyrkant, så att hon innesluter ett rektangulärt gårdsrum, hvilketgenom den inåt halfcirkelformigt framspringande aulan delas i tvenne lika stora gårdar. Främre och bakre fasaderna mäta hvardera 300, sidofasaderna (tafl. 5) hvardera 190 fot i längd. Husets höjd från mark till taklist varierar mellan 50 och 60 fot. Höjden af främre fasadens midtparti mäter 65 fot.

I *jordvåningen* (tafl. 1), som är 14 fot hög, inkommer man dels genom tvenne portar på husets norra eller åt jernbrogatan vettande fasad, dels genom tvenne i husets södra del från bottenvåningen nedgående trappor. Jordvåningen innehåller tre skilda lokaler för värmeapparat, rymliga vedkällare och i byggnadens norra del, der denna våning genom markens naturliga sluttning blir högre belägen, bostäder för akademie vaktmästaren (4 rum), kontors- och fakultetsvaktmästaren (hvardera 3 rum), ett hvälfdt rum för myntkabinettet jemte närbelägen bostad för dettas amanuens. Dessutom finnes i samma våning ett under aulan beläget halfcirkelformigt galleri, afsedt för samlingen af nordiska fornsaker. Till detta galleri finnes äfven direkt nedgång medelst tvenne mindre trappor nedgående från bottenvåningens stora vestibul.

I *bottenvåningen* (tafl. 2), som är 17 fot hög, inkommer man dels medelst trappor från de redan nämnda norra portarne till jordvåningen, dels genom en på hvardera af husets vestra och östra sidofasad belägen särskild ingång — den förra hufvudsakligen afsedd för dem, som besöka akademiska räntkammaren och kontoret, den senare bildande ingång till tvenne större föreläsningssalar —, dels genom de stora portarne påbyggnadens främre fasad. Genom de sistnämnda träder man in i en rymlig vestibul, i hvars bakgrund hufvudingången är anbragt till högtidssalen eller den akademiska aulan. Denna utgöres af ett amfiteatraliskt anordnadt, festligt auditorium för 2,000 personer, vid väggarne 35, i midten 50 fot högt, upplyst dels genom tvenne fönsterrader, den ena öfver den andra,dels genom takfönster samt försedt med musikläktare och fem särskilda utgångar (tafl. 6). Intill denna aula gränsa tvenne smärre sidorum samt varma korridorer, hvilka vid högtidliga tillfällen kunna begagnas såsom kapprum. Till venster från vestibulen leder en korridor till de rum, som äro afsedda för universitetets styrelse och ekonomiska förvaltning. Dessa rum utgöras i ordningsföljd från vestibulen af kapprum, akademiska konsistoriets sessionsrum, beräknadt för omkring 40 ledamöter, akademiska kansliet med arkiv, förmak för dem som besöka kansliet eller rektorsämbetet, mottagningsrum för rektor samt arkivrum för äldre handlingar. På andra sidan af vestra sidofasadens ingång följa sedermera räntmästarens mottagningsrum, ett rum för akademiska räntkammaren och drätselnämnden, ett kassahvalf, ett rum för akademiekontoret samt slutligen tvenne arkivrum för universitetets räkenskaper och kartor. Till höger från stora vestibulen åter leder en annan korridor till ett rum för portvakt, en lärosal för 68, en annan lärosal för 133 åhörare samt ett mellan båda beläget mindre rum för föreläsarne. Från östra sidofasadens ingång inkommer man i ett kapprum med dörrar till tvenne lika stora föreläsningssalar, hvardera beräknade för 100 åhörare. Mellan dessa båda föreläsningssalar finnes ett mindre rum, afsedt för föreläsarne. Dessutom äro i bottenvåningens nordöstra hörn tvenne mindre föreläsningssalar belägna, den ena för 52, den andra för 58 åhörare jemte gemensam korridor och rum för föreläsarne. Slutligen leda från denna våning två yttertrappor till hvardera af de båda inbygda gårdarne.

I våningen en trappa upp (tafl. 3), hvars höjd i allmänhet är 19 fot, ligger ofvanpå vestibulen en större med galleri försedd sal för skulpturmuseum, upplyst såväl genom vägg- som takfönster. Till venster från denna sal leder en korridor till ett större galleri ochett mindre rum för målningssamlingen samt till de tre verldsliga fakulteternas rum. Af dessa ligga rummen för de filosofiska och juridiska fakulteterna intill hvarandra och stå så i sammanhang med en för 142 åhörare beräknad och med kapprum försedd föreläsningssal, att härigenom tillräckligt rymliga lokaler äro beredda för de akademiska skrifprofvens afläggande. Höger om skulptursalen äro en föreläsningssal för 90 och en för 66 åhörare jemte ett rum för föreläsarne belägna. Vidare finnes i byggnadens östra fasad innanför ett större kapprum den största föreläsningssalen, som är egnad att ersätta det nuvarande större gustavianska auditoriet och utom galleriet lemnar plats för 266 åhörare samt är försedd med tvenne utgångar. I samma vånings nordöstra hörn äro ett rum för teologiska fakulteten, en föreläsningssal för 142 åhörare samt ett rum för föreläsarne förlagda.

De för denna byggnads uppförande erforderliga medel, uppgå enligt ett af arkitekterne Ax. och Hj. Kumlien upprättadt kostnadsförslag till 1,000,000: — hvartill kommer en af samma herrar gjord kostnadsberäkning för en af drätselnämnden föreslagen och af consistorium antagen förändring af den ursprungliga byggnadsplanen, uppgående till 20,061: 06. Summa kronor 1,020,061: 06.

Det förra af dessa kostnadsförslag, hvilka båda äro consistorii skrifvelse bifogade, innehåller jemväl ett förslag till fördelning af de för byggnaden erforderliga penningebeloppen i följande terminer:

1:sta byggnadsåret ......

350,000 kronor

2:dra byggnadsåret ......

255,000 »

3:dje byggnadsåret ......

250,000: —

4:de byggnadsåret ......

145,000: —

hvartill kommer kostnaden för den nämnda
förändringen af den ursprungliga byggnadsplanen .....

20,061: 06.

165,061: 06.

Summa kronor

1,020,061:06.

Beträffande sjelfva platsen för det nya universitetshuset, har drätselnämnden visserligen upplyst, att icke blott universitetet, utan äfven domkyrkan erlagt lösen för och bidragit till trädplantering på de tomter, som afbrunno vid en Upsala stad år 1809 öfvergången eldsvåda, och att dessa tomter till en del utgjorts af den mark, som ligger utanför n. v. exercitiihuset, mellan detta hus samt öfre Slottsgatan, Jernbrogatan och Rundelsgränden, i följd hvaraf universitetets fria dispositionsrätt öfver denna plats möjligen skulle kunna i fråga sättas, men till lika ansett, att med afseende på det ändamål, för hvilket platsen nu skulle tagas i anspråk, inga betydligare svårigheter skulle komma att möta för ett nöjaktigt uppgörande af frågan om hela den erforderliga byggnadsplatsens upplåtande. Vidare bör vid förslaget att lägga det nya universitetshuset på stallgårdstomten icke lemnas oanmärkt, att det derstädes nu befintliga gamla exercitiihuset, som innesluter universitetets gymnastiksal och ridstall jemte respektive exercitiimästares boställslägenheter, genom en sådan åtgärd måste nedrifvas. Men den föråldrade gymnastiklokalen har i följd af sitt bristande utrymme och öfriga olämplighet icke på flera år begagnats för den akademiska ungdomens gymnastiska öfningar, utan användes för närvarande jemte gymnastiklärarens boställsvåning till lokal för privat sjukgymnastik, under det att för studenternas gymnastiköfningar Upsala elementarläroverks gymnastikhus hittillsvarit beredvilligt upplåtet. Beträffande stallet med dertill hörande ridskola föreställer sig consistorium, att denna inrättning kommer på grund af Kongl. Maj:ts yttrande så väl i den för universitetet d. 30 Dec. 1862 utfärdade, som i dess nu gällande stat att efter nu varande ridlärares afgång undergå en väsendtlig förändring och drager således icke i betänkande att till plats för det nya universitetshuset i allo förorda den nu varande stallgårdstomten, som utan tvifvel är den dertill lämpligaste universitetet eger eller öfverhufvud Upsala stad kan erbjuda.

Vid konstruktionen af den akademiska aulan har afseende blifvit fästadt dels vid akustiska förhållanden, dels ock på ekonomisk fördel, enär genom en amfiteatralisk anordning af salen i densamma kan rymmas en större folkmängd på en mindre golfyta. Då man dessutom i händelse af behof att använda denna sal vid andra högtidliga tillfällen än talfester lätteligen bör kunna öfver de lägre bänkraderna för tillfället anbringa ett lösgolf, så har man icke funnit skäl att frångå den konstruktion af aulan, hvilken vid flera utländska universitet, såsom vid det finska och det norska, med fördel blifvit använd. Utom aulan innehåller den föreslagna byggnaden 11 större och mindre föreläsningssalar. Af dessa torde en större och en mindre böra afses för hvardera af teologiska och juridiska fakulteterna och de återstående upplåtas åt den filosofiska, nämligen fyra åt de humanistiska vetenskaperna och tvenne åt de matematiska; dock vill consistorium först framdeles efter omständigheterna och vunnen erfarenhet uppgöra definitivt förslag till dessa auditoriers fördelning mellan de särskilda fakulteterna och sektionerna.

Fäster man afseende på hvad det hittills kända behofvet tydligen ådagalagt och på de studerandes antal, som

under sistförflutna vårtermin uppgick till omkring1,400, men som under flere föregående terminer öfverstigit 1,500 och höstterminerna 1872 och 1873 uppgått till öfver 1,600, så befinnes byggnaden ingalunda tilltagen i öfverflödigt stora dimensioner. Den synes visserligen tillräcklig, men ej öfver behofvet stor. Då likvisst den redan uppgifna, beräknade kostnadssumman torde i jemförelse med våra förhållanden synas ovanligt stor, så meddelas här, för att vid bedömandet af den föreslagna byggnadens storlek och ändamålsenlighet underlätta jemförelsen med andra universitetshus, en kort framställning af det sätt, hvarpå motsvarande behof hos andra universitet, särdeles i våra grannländer, blifvit tillgodosedda.

För *Kristiania* universitet, hvars studenter vid slutet af 1874 utgjorde 831, uppfördes under åren 1840—1851 för en dertill af stortinget beviljad summa, stor 247,038 r:dr sp., ett bibliotekshus, en museibyggnad och ett s. k. akademiskt hus, af hvilka det sistnämnda motsvarar den nu för Upsala universitets behof begärda byggnaden.

Det akademiska huset i Kristiania är uppfördt af tegel och täckt med jernplåt. Byggnaden är prydd med lisener, hvar och en med fot och kapitel af huggen sandsten; mellan dem äro kransgesimser af portlandscement anbragta. Ofvan jordvåningen går en hålkäl af huggen sandsten rundtom byggnaden, och hennes sockel är af huggen granit. Byggnaden består af en jordvåning, 10 1/2 norska fot hög, samt tvenne öfre våningar, den ena 14, den andra 16 n. fot hög. I jordvåningen finnas utom rum för bränsle och värmeapparat bostäder för universitetspedellen och portvakten. De båda öfre våningarna innehålla: a) ett festligt, amfiteatraliskt anordnadt auditorium för omkring 800 personer; b) föreläsningssalar för alla de universitetets läroämnen, som ej behöfva speciela institutioner, nämligen en föreläsningssal för 200, en för 100, en för 70, tre för 50 och två för 40 åhörare. Den behöfliga mängden af föreläsningsrumberäknades efter en betydlig förökning af de respektive lärarnes då varande antal, hvilket i latinsk och grekisk filologi, i österländska och nyare språk, i ren och använd matematik, i historia, filosofi, teologi och juridik blott utgjorde 18, och man antog att hvarje auditorium skulle efter en ändamålsenlig anordning af föreläsningstimmarne kunna dagligen begagnas af tre lärare. Förutom aula och föreläsningsrum innehåller byggnaden: c) fem salar och rum för examina och för fakultetssammanträden; d) sammanträdes- och arkivrum för det akademiska kollegiet; e) boställsvåningar för universitetets qvestor och sekreterare jemte dessas ämbetsrum; f) lokal för myntsamlingen jemte dithörande arbetsrum och lokal för nordiska fornsaksamlingen jemte arbetsrum; g) en halfcirkelformig gång i jordvåningen under aulan, afsedd till lokal för en etnografisk samling.

För *Köpenhamns* universitet, hvars studentantal vid början af höstterminen 1875 utgjorde omkring 1000, utarbetades redan 1819 plan till en ny och storartad universitetsbyggnad, som då beräknades att kosta 300,000 rbdlr. Men då detta förslag öfverskred de till buds stående penningemedlen, så måste ett inskränktare byggnadsprogram uppgöras, och efter detta uppfördes under åren 1831—86 den nu varande universitetsbyggnaden för en kostnad af 180,000 rbdlr sölv. Denna byggnad, som dock endast delvis motsvarar de behof, för hvilka Upsala universitet nu har nya lokaler af nöden, enär i densamma saknas alla rum för universitetets styrelse och förvaltning, äfvensom särskilda rum för fakulteterna eller de akademiska pröfningarne, består af en fasadbyggnad och en rätvinkligt från dennas midt utspringande tvärbyggnad. Den förra innehåller utom en omkring 5 danska alnar hög jordvåning, der värmeapparat för husets alla lokaler har sin plats, tvenne våningar. Husets midtparti utgöres af en stor vestibul, som höjer sig genom husetsbåda våningar och utgör försal till den akademiska aulan. De båda våningarne af fasadbyggnaden innehålla utom rum för föreläsarne 10 större och mindre auditorier deraf två på 270 danska qv. alnar, 6 på 192 qv. aln. och 2 på 96 qv. aln. I tvärbyggnaden är ofvanpå en 5 1/4 alnar hög jordvåning den akademiska aulan belägen. Denna är 34 1/2 alnar lång, 22 alnar bred och 21 1/2 alnar hög samt omgifven af ett galleri för åhörare med plats för orkester samt försedd med en för de kungliga afsedd. tribun med särskild utgång. Denna aula rymmer 900 till 1000 personer. I sammanhang med densamma ligger ett samlingsrum för professorerna, hvilket åter genom en vestibul står i förening med en äldre byggnad för universitetskonsistoriet. Denna universitetsbyggnad, der den teologiska, juridiska och med några få undantag äfven den filosofiska fakultetens föreläsningar och öfningar hållas, anses väl ännu i allmänhet motsvara sitt ändamål, dock känner man saknad af ett auditorium, mindre än aulan, men större än någon af de nu befintliga lärosalarne. Den medicinska och den matematiskt-naturvetenskapliga fakultetens föreläsningar och öfningar

hållas i andra, isynnerhet under de sista åren för dem särskildt uppförda byggnader, såsom astronomiskt observatorium, kemiskt laboratorium, zoologiskt museum, fysiologisk institution m. m.

För *Lunds* universitet, hvars studentantal höstterminen 1875 utgjorde 529, är en ny byggnad föreslagen för en beräknad kostnad af 416,000 kr. Denna byggnad består enligt arkitekten Helgo Zettervalls ritningar dels af en med balkong och statuer prydd, 180 fot lång fasadbyggnad, dels af en rätvinkligt från dennas midt utspringande risalit, som innehåller den akademiska aulan, 100 fot lång, 50 bred och 44 fot hög. I jordvåningen finnas rum för ved och värmeapparat samt under aulan en 20 fot hög sal, alternativt afsedd till gymnastiklokaleller historiskt museum. I fasadbyggningen inträder man genom ett atrium, som höjer sig genom husets alla våningar, omgifvet af gallerier och upplyst med dager från taket. Fasadbyggnadens bottenvåning, 15 fot hög, innehåller sammanträdesrum för akademiska konsistoriet (1,026 qv. fot), rum för akademiska kansliet och dess arkiv, fem rum för räntkammaren och kontoret samt ett kassahvalf, tvenne samlingsrum för lärarne, ett rum för mindre skulpturer samt tvenne större examensrum. I våningen en trappa upp, som är 16 fot hög, ligga 8 lärosalar, hvaraf två innehålla 1,064, två 800 samt fyra 740 qv. fots yta. Två trappor upp äro i fasadbyggnadens båda ändar 13 1/2 fot höga mezzaniner anbragta, hvilka innehålla ett rum för myntkabinettet, ett målningsgalleri med takdager samt ett disponibelt rum.

Universitetsbyggnaden i *Helsingfors*, der studenternas antal höstterminen 1875 uppgick till 642, invigdes redan 1832 och kostade då en summa, motsvarande 431,832 mark finskt mynt. Huset, hvars hufvudfasad utmärker sig genom kraftiga proportioner, är uppfördt af tegel i 3 våningar utom jordvåningen och mäter i längd 280 svenska fot och i bredd 66 utom midtpartiet, som har en åt gårdsidan 34 fot utspringande risalit. Byggnadens midtparti innehåller dels en storartad vestibul, som, omgifven af pelare, gallerier och trappuppgångar, höjer sig genom husets alla tre våningar, dels en halfcirkelformigt anordnad akademisk aula, som höjer sig genom första och andra våningen under det att golfvet amfiteatraliskt sänker sig ned i jordvåningen. Denna sal rymmer omkring 1,000 personer. Byggnadens öfriga lokaler voro ursprungligen afsedda för universitetets nästan alla behof, men allt efter som dessa tillväxte, måste för speciela undervisningsämnen särskilda byggnader småningom uppföras, så att det i fråga varande universitetshuset numer inrymmer a) i jordvåningen: källare, 7 boningsrum förvaktmästare och betjening samt kassahvalf och arkiv; b) i bottenvåningen: lokaler för arkiv, för fysikaliska instrumenter, ett fysikaliskt arbetsrum, ett fysikaliskt-matematiskt auditorium af 1,200 qv. fots yta, tvenne rum till läsekabinett samt 6 biblioteksrum; c) i våningen en trappa upp: konsistoriets sammanträdesrum, ett stort fakultetsrum, lokaler för det akademiska kansliet och kontoret, en teologisk och en juridisk lärosal, hvardera med 880 qv. fots golfyta, en historiskt- filologisk lärosal med 1,100 qv. fots yta samt en sal för myntkabinettet; d) i våningen två trappor upp: lokaler för zoologiska och botaniska museer jemte hithörande arbetsrum. — Förutom detta hus jemte ett särskildt storartadt bibliotekshus eger Helsingfors universitet numera 7 andra byggnader, afsedda hufvudsakligen för naturvetenskapliga eller medicinska läroämnen. Bland dessa må här särskildt nämnas ett fyra våningars stenhus, för några år tillbaka uppfördt för en summa af 450,000 mark finskt mynt, hvilket utom kemiskt laboratorium och lärosal innehåller lokaler för historiskt museum och för gipssamling samt musik- och ritsalar.

Till jemförelse med förslaget om nytt universitetshus i Upsala må äfven meddelas några uppgifter om en byggnad, som för dylikt ändamål nu håller på att uppföras för ett större europeiskt universitet, nämligen för det i *Wien*, der studenternas antal under sommarsemestern 1875 utgjorde 3,205. Byggnadsgrunden till detta hus omsluter med en frontlängd af 544 och ett djup af 448 svenska fot en areal af 243,712 svenska qv. fot. Byggnaden bildar en rätvinklig figur, som med fyra byggnadsgrupper en hufvudfasad, en bak- och tvenne sidofasader innesluter en med arkader omgifven, med springbrunnar, bildstoder och fresker smyckad centralgård. Byggnadens stil är högrenaissans, smakfullt sammansmält med moderna arkitekturmotiv, fasadernaafslutas med kupolbekrönta hörnpaviljonger och midtpartien begränsas af kraftiga risaliter, som omfatta utom den nämnda centralgården 8 mindre gårdsrum. Byggnaden uppföres i 3 våningar förutom jordvåningen, som innehåller förrådsrum och lokaler för värme- och ventilationsapparater efter Böhmska metoden, boningsrum för betjening, arkivrum, turnsalar, lokaler för geologiska samlingar och petrografiskt kabinett. Den främre fasaden bildar

festbyggnaden, den bakre bibliotek, och de båda sidofasaderna innesluta lärosalar. Hufvudfasaden innehåller således, utom den storartade, af 10 marmorpelare omgifna vestibulen och de derifrån uppgående hufvudtrapporna, den för några tusentals personer beräknade akademiska aulan, som är upplyst af 28 rundbågsfönster och försedd med ett rikt ornamenteradt och med kandelabrar smyckadt galleri, uppburet af 32 korintiska pelare. Utom festrummen finnas i denna del af palatset en sessionssal för den akademiska senaten, en annan samlingssal för professorerna och flera smårum, hvilka i händelse af behof kunna med aulan bilda ett stort sammanhängande festappartement. Dessutom finnas äfven i hufvudfasaden rum för universitetets kansler, lokaler för qvesturen samt ämbetsrum för rektor och de särskilda dekanerna. De båda sidofasaderna äro uteslutande afsedde för undervisningen. Här finnas icke mindre än 46 lärosalar, hvilka med en yta af ungefär 1/5 af hela byggnadens areal kunna samtidigt innesluta omkring 6,000 åhörare. Kostnadssumman för det hela, vid hvars uppförande intet af den monumentala konstens skönhet och prakt synes blifva försummadt, är beräknad till 12,000,000 österrikiska gulden eller ungefär 21 millioner svenska kronor.

Vända vi slutligen blicken till ett annat större tyskt universitet, nämligen det i *Leipzig*, der studenterne under vintersemestern 1874—75 utgjorde ett antal afomkring 3,000, eller ungefär dubbelt så stort som deras antal i Upsala, men der de behof, för hvilka Upsala universitet nu har en ny byggnad af nöden, längesedan blifvit tillgodosedda genom uppförandet af det stora universitetshuset «Augusteum,» så finna vi icke blott, huru behofvet af utvidgning och nybyggnad växer för ett universitet, som vill vara sitt lands verkliga vårdsanstalt för det högre vetenskapliga studiet, utan äfven en folkrepresentation, som inser och med beredvillighet vill afhjelpa ett sådant behof. Utom de storartade hus för universitetets vetenskapliga institutioner, som derstädes under de sista 10 åren förut blifvit byggda, uppfördes 1874 en mycket ansenlig byggnad för de fysikaliska, mineralogiska och geologiska institutionerna samt en stor sådan för det anatomiska studiet, båda fullt motsvarande dessa naturvetenskapers nu varande höga fordringar. Detta oaktadt hade samma år om hösten den sachsiska regeringen begärt och landtdagen utan ringaste prutning till fullo beviljat följande anslag till ytterligare nybyggnad för samma universitet:

1)	en zoologisk institution	80,000	Thaler
2)	ett laboratorium för agrikulturkemi	150,000	»
3)	ett tillskott för båda dessa ändamål	20,000	»
4)	ett sinnessjukhus med psykiatrisk klinik		

250,000

»

5)

anläggning af en nv botanisk trädgård

200,000

»

6)

andra nybyggnader för universitetets
psykiatriska och mineralogiska anstalter

20,000

»

Summa

720,000

Thaler

eller 1,886,400 kronor af det lilla landets ständer på en gång beviljade till nybyggnader för universitetets behof.

Sedan sålunda dels en utredning af Upsala universitets behof af nybyggnad blifvit lemnad, dels en framställning af sjelfva byggnadsförslaget jemte jemförelse med dylika byggnader vid andra universitet blifvit gjord, återstår frågan om anskaffandet af de för den nya byggnaden nödiga penningemedlen.Hvad då först beträffar universitetets förmåga att af egna medel bidraga till kostnaden för den nya byggnaden, så hänvisas till den utredning, som drätselnämnden verkställt och som i hennes bifogade protokoll innehålles angående universitetets finansiella förhållanden och särskildt angående ställningen af universitetets reservfond. Det är nämligen till denna fond, som det belopp ingår, med hvilket universitetets inkomster för hvarje år öfverstiga dess utgifter, utgörande efter en för år 1875 gjord beräkning 6,075 kronor 77 öre; men det är äfven denna fond, som på grund af § 166 af universitetets nu gällande statuter böra användas till de i universitetets stat icke förutsedda eller till mer tillfälliga behof. Redan det förhållandet, att reservfondens utgifter i det hela hittills motsvarat dess inkomster, synes ådagalägga, att denna fond icke kan åtaga sig livarken att lemna något kapitaltillskott för uppförandet af den föreslagna universitetsbyggnaden eller att förränta och amortera någon del af kostnaden för densamma. Härtill kommer att denna fond har att för de närmaste åren bestrida några redan nu förutsedda, tillfälliga och mer än vanligt stora utgifter samt att, i den händelse den nya byggnaden kommer till stånd, universitetets utgifter betydligt ökas genom underhåll af byggnaden samt deri inrymda lokalers uppvärmning, städning m. m. För öfrigt har de senare årens erfarenhet visat, att universitetet måste i allt mera stegrad grad, åtminstone på förhand och intill dess medel från statens sida kunna erhållas, med egna medel gå nya, numera vida hastigare än förr uppväxande vetenskapliga behof till mötes; och universitetet skulle för en lång framtid beröfva sig förmågan att på sådant sätt möjliggöra upptagandet af nya forsknings- och undervisningsområden — en sträfvan som dock måste vara med universitetets ändamål mycket nära förbunden —, i fall detpå den i fråga varande byggnaden nedlade något större kapital eller åtoge sig att ansvara för amortering af ett sådant.

Då således universitetet saknar egna tillgångar att bidraga till uppförandet af den nya byggnaden, återstår intet annat än att begära hela kostnaden för densamma såsom statsanslag. Till de skäl för en dylik begäran, hvilka i den föregående framställningen innehållas, torde ytterligare kunna läggas följande.

För Upsala universitets behof hafva under innevarande århundrade åtskilliga byggnader blifvit uppförda. Så byggdes under åren 1819—33 det nya bibliotekshuset för en summa af 473,725 kronor utan något anslag af riksdagen, men med hjelp af ett beviljadt statslån af 75,000 kronor, som ännu ej hunnit till fullo gäldas. Derefter uppfördes det nya astronomiska observatoriet under åren 1844—53 för 85,269 kr. Af dessa hade visserligen riksdagen 1841 beviljat 37,500 kr., men de återstående 47,769 tillsläpptes af universitetets egna medel. Helt och hållet af samma medel byggdes 1847—50 ett hus för anatomiska institutionen, hvilket kostade 28,324 kr. Åren 1854—57 uppfördes för de kemiska, fysikaliska och geologiska institutionerna en gemensam byggnad för en kostnadssumma af 132,465 kr., hvaraf 100,000 kr. utgjorde statsmedel; för ombyggnad af växthusen i botaniska trädgården hafva rikets ständer vid 1858 års riksdag beviljat 13,500 kronor; men utan alls något bidrag af sådana medel byggdes 1862—67 det nya akademiska sjukhuset, som med första materialuppsättningen kostade 345,770 kronor. I denna summa ingingo universitetets egna medel med 230,770 kr., hvarför dock universitetet ännu har skuld att gälda, under det återstoden erhölls dels genom bidrag af Upsala län och stad, dels genom enskild donation. Slutligen uppfördes 1865—67 likaledes utan något bidrag af statsmedel för de patologiska ochfysiologiska institutionerna en gemensam byggnad för 41,534 kr., hvaraf 32,500 blifvit skänkta af enskild person. Häraf framgår att till den kostnad af 1,120,587 kr., hvartill de under detta århundrade för universitetets behof uppförda byggnader belöpa sig, har statsverket genom direkta anslag endast bidragit med 151,000 kronor eller med ungefär 13 1/2 procent af hela kostnadssumman.

Vid sidan häraf torde kunna anföras, att utom låneunderstöd från statsverket beviljats under de sista tjugu åren såsom direkta byggnadsanslag åt elementarläroverken 1,042,123 kr., åt kongl. biblioteket 888,600 kr., åt vetenskapsakademien 798,680 kr., hvaraf 250,000 till inköp blott af byggnadstomt, åt teknologiska institutet och slöjdföreningens skola 886,000 kr., åt nationalmuseum, dramatiska teatern och musikaliska akademien tillsammans 2,442,878 kr., hvaraf 2,272,878 ensamt till nationalmuseum, samt åt veterinärinstitutet i Stockholm till uppförande af nya byggnader 498,324 kronor. Erinrar man sig vidare, att för ett så tillfälligt ändamål, som Sveriges deltagande i industriutställningen i Filadelfia, af riksdagen beviljades 400,000 kr. eller att endast till tomtplats för riksbankens hus ett anslag af 550,000 kr. ifrågasattes, utan att beloppet mött några betänkligheter, så vill det synas, att äfven rikets förnämsta undervisningsanstalt, hvilken snart i 400 år utöfvat sitt inflytande på fosterlandets andliga odling, nu vore förtjent af ett större anslag af statsverket för en nybyggnad, som är så nödvändig för denna undervisningsanstalts närmaste behof.

Sedan det sålunda först blifvit visadt, att universitetet lider en särdeles kännbar brist på tillräckliga och ändamålsenliga lokaler för åtskilliga behof, hvilka för detsamma måste anses oundgängliga, och att sakkunnig person efter gjord undersökning med bestämdhet vitsordat, det en om- eller tillbyggnad af universitetets nu varande hus för att tillfredsställa dessa behof icke kanleda till något önskvärdt resultat, sedan derefter förslag jemte ritningar och kostnadsberäkning blifvit framlagda till ett nytt universitetshus, som i jemförelse med behofvet, med de studerandes stora antal och med dylika byggnader vid andra universitet väl visats vara tillräckligt, men icke öfver behofvet stort eller innehållande öfverflödiga lokaler, och sedan det slutligen framhållits, att universitetet saknar egna medel att bidraga till denna byggnads uppförande, att statsanslagen till de för universitetet nödiga byggnader, som under detta århundrade redan måst uppföras, icke fullt utgöra en sjundedel af den verkliga byggnadskostnaden, men att under de sista tjugu åren andra inrättningar för vetenskaplig forskning, för skön konst eller allmän undervisning blifvit i vida högre grad hugnade med byggnadsanslag från statsverket, så anhåller consistorium i djupaste ödmjukhet, att Herr Grefven och Kansleren täcktes hos Kongl. Maj:t göra underdånig hemställan om nådig proposition hos den nästa år sammanträdande riksdagen om ett anslag af 1,020,061 kronor 6 öre till uppförande af ett universitetshus i Upsala.

Upsala den 28 Juli 1876.

Tafl. 1. PLAN TILL JORDVÅNINGEN.

Tafl. 2.

PLAN TILL BOTTENVÅNINGENTafl. 3.

PLAN TILL ÖFRE VÅNINGEN

Tafl. 4.

FASAD ÅT UPSALA SLOTT FASAD ÅT JERNBROGATAN

Tafl. 5.

SIDOFASAD ÅT GUSTAVIANUM

SIDOFASAD ÅT ÖFRE SLOTTSGATANTafl. 6.

GENOMSKÄRNINGAR